

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

МАТЕРІАЛИ

XII Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

ОДЕСА-2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

**кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної
діяльності**

М А Т Е Р І А Л И

XII Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

(Одеса, 18-19 квітня 2024 року)

Одеса -2024

УДК: 37+316.61

Освіта та соціалізація особистості. *XII Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (Одеса, 18-19 квітня 2024 р.) 111 с.

Рецензенти:

Пальчинська Мар'яна Вікторівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних наук Державного університету інтелектуальних технологій та зв'язку.

Орленко Ірина Миколаївна - доктор філософії, завідувачка Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія безперервної освіти» Одеської обласної ради.

Збірник матеріалів Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Освіта та соціалізація особистості» вміщує матеріали, які досліджують освіту ХХІ століття, інновації та перспективи розвитку; стан та проблеми реформування системи української освіти; філософію освіти перед викликами сучасності; молодь в освітньому просторі: механізми соціалізації та самореалізації; соціальну адаптацію особистості в умовах суспільних трансформацій; ціннісні орієнтири та культурні практики особистості в українському суспільстві та розглядаються девіації та суспільні рухи у соціальному просторі сучасної України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, здобувачів освіти.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 27 червня 2024 р.

Танасюк Дар'я, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта. Логопедія» факультет початкового навчання,

Науковий керівник: Оксана Петінова, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

ФІЛОСОФІЯ І НАЦІОНАЛЬНІСТЬ (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ ПРАЦЬ М. МАКСИМОВИЧА, В. ЛИПИНСЬКОГО, М. ХВИЛЬОВОГО, Д. ЧИЖЕВСЬКОГО, М. ШЛЕМКЕВИЧА)

Вивчення філософії та національної ідентичності на основі праць видатних українських письменників та філософів, таких як М. Максимович, В. Липинський, М. Хвильовий, Д. Чижевський, М. Шлемкевич, має велике значення для сучасного суспільства. Це питання є досить актуальним у контексті пошуку національної ідентичності та консолідації українського народу у відповідь на сучасні виклики і загрози. Осмислення філософських поглядів та літературних творів цих авторів дозволяє краще осмислити історичний шлях України, розкрити її культурно-національні особливості, а також сприятиме формуванню у сучасного покоління глибокого усвідомлення власної національної ідентичності.

У сучасному світі, де глобалізація та засоби масової інформації зменшують культурне розмаїття, питання збереження та розвитку національної ідентичності набуває все більшої актуальності. Україна, яка переживає складний період трансформації та пошуку свого місця у світі, потребує глибокого осмислення своєї історії, культурних традицій та цінностей. Аналіз філософських концепцій та творчого доробку вищезгаданих письменників і філософів дає можливість проникнути в сутність української душі, з'ясувати її особливості та визначити шляхи розвитку в майбутньому. Тому вивчення відомих творів цих авторів є надзвичайно важливим для поглибленого розуміння проблеми національної ідентичності та формування національної свідомості.

Філософія та національність - це два важливі аспекти, які часто взаємодіють у формуванні ідентичності та світогляду суспільства. Національність, як поняття, відображає культурні, історичні, етнічні та інші особливості певної групи людей, які спільно ідентифікують себе як частину єдиного цілого. Філософія ж ставить перед собою завдання вивчати загальні питання істини, моралі, буття та пізнання. У контексті взаємодії філософії та національності можна взяти до уваги, що кожна національна спільнота має свої унікальні цінності, переконання та ідеї, які впливають на формування її філософських уявлень. Національний контекст може визначати те, як люди сприймають такі базові поняття, як істина, справедливість, свобода та інші. З іншого боку, філософія може впливати на розвиток національної свідомості та ідентичності, стимулюючи роздуми про те, що означає бути членом певної

нації, які цінності є важливими для цієї нації та які шляхи розвитку слід обирати [1, с. 21].

Важливо розрізняти національність як соціокультурний конструкт і філософські принципи, оскільки останні можуть бути універсальними і вільними від конкретного етнічного чи культурного контексту. Філософські дослідження можуть сприяти розвитку національної свідомості, вказуючи на важливі аспекти культури, історії та ідентичності нації. Завдяки філософським міркуванням можуть з'явитися нові підходи до розуміння національної ідентичності, а також до вирішення конфліктів і поліпшення міжетнічних відносин. Водночас важливо уникати етноцентризму та дискримінації національних меншин, які можуть виникати через неправильне сприйняття філософських принципів у контексті національної ідентичності.

Таким чином, філософія та національність взаємодіють у складний спосіб, впливаючи одна на одну та формуючи культурний, соціальний та ідентифікаційний ландшафт суспільства. Ця взаємодія відображається на розвитку філософських концепцій, сприйнятті національних цінностей та формуванні ідентичності кожної нації.

Важливо зазначити, що погляди філософів на роль традиційної української культури, вплив православ'я на українську філософську думку та шляхи розвитку української нації в майбутньому різняться. Частина філософів вбачає в традиційній українській культурі основу для розвитку національної ідентичності та унікального світогляду, який характеризується глибоким почуттям приналежності до землі, традиційною мудрістю та колективною свідомістю. Щодо впливу православ'я погляди також різняться. Деякі філософи вбачають у православ'ї ключовий елемент у формуванні української ідентичності та світогляду, який відіграє значну роль у культурному та соціальному житті нації. Інші можуть критично ставитися до релігійного впливу на суспільство і відстоювати світський підхід до філософських питань [2, с. 90].

Щодо майбутнього української нації, філософи можуть мати різні погляди на те, які шляхи розвитку є найбільш прийнятними. Одні можуть підтримувати ідею національної ідентичності та утвердження української культури на світовій арені, інші - наголошувати на важливості збереження та примноження традиційних цінностей. Михайло Максимович, український філософ і публіцист XIX століття, вважав мову найважливішою ознакою національної ідентичності. У своїй праці "Історія руської літератури" він стверджував: "Найважливішою ознакою нації є її мова. З мовою гине нація". Ця думка підкреслювала важливість мови як основи національної самосвідомості та підтримки національного духу. Максимович активно працював над збереженням і вивченням української мови та культури. Він був активним учасником українського національного відродження, збирав і публікував українські народні пісні, казки та інші фольклорні матеріали. Максимович вважав, що це допоможе зберегти українську мову та культуру, а також зміцнити національну ідентичність українського народу [9, с. 27].

У своїй діяльності Михайло Максимович наголошував на важливості української мови як ключового елементу національної ідентичності та працював над її збереженням і вивченням, сприяючи національному відродженню та підвищенню культурного рівня українського суспільства.

В'ячеслав Липинський, видатний український діяч XIX-XX століть, висловив глибоку ідею нації як органічної єдності у своїй праці "Листи до братів-українців". Він писав: "Нація - це не просто сукупність людей, що живуть на одній території і говорять однією мовою. Це організм, що має свою душу, свою волю і свою мету". Ця концепція підкреслює глибокий погляд Липинського на сутність національної ідентичності, розглядаючи її як щось більше, ніж просто географічну чи етнічну спільноту. Липинський активно пропагував необхідність української державності. Він переконливо доводив, що українська нація може реалізувати себе лише у власній державі, яка ґрунтується на історичних традиціях, мові та культурі українського народу. Цей погляд відображав переконання Липинського у важливості національної державності як засобу зміцнення і розвитку українського суспільства, сприяння формуванню національної ідентичності та культурного потенціалу. Липинський був прихильником ідеї національної держави як засобу забезпечення самоствердження українського народу та його культурної автономії. Його вплив на українську інтелектуальну та політичну сфери був значним, а його праці зробили вагомий внесок у формування національного образу майбутньої України [3, с. 68]. Ці цитати та ідеї Липинського, як і ідеї інших українських філософів, представлені тут, залишаються актуальними і сьогодні, спонукаючи до обговорення та подальшого розвитку питань національної ідентичності, культурної самобутності та шляхів розвитку українського суспільства.

Микола Хвильовий був відомим літературним діячем, який активно критикував традиційні аспекти української культури. У своїх творах він відкрито висловлював неприховане несхвалення певних аспектів української національної ідентичності. Визначаючи їх як "дідівські шаровари, вишиті рушники та бандури", Хвильовий наголошував на проблемі застарілості та черствості української культури. Він переконливо доводив, що такий підхід до національної культури спричинив занепад і відсталість українського суспільства. У своїй публіцистиці Хвильовий виступав проти "деспотичного націоналізму", який, на його думку, перетворював українців на "рабів і жебраків". Його критика націоналізму була спрямована на те, щоб змусити українське суспільство переглянути свої погляди на національну ідентичність і звільнитися від застарілих ідей. Хвильовий прагнув створити нову, прогресивну українську культуру, яка б посіла гідне місце у світовому культурному контексті та сприяла розвитку українського суспільства. "Ваша "національна культура" – це дідівська шаровари, вишиті рушники та бандури. Це смішно й ганебно!" (з памфлету "Україна або Європа?"). "Ми мусимо порвати з тим гнилим націоналізмом, який зробив з нас рабів і жебраків." (з публіцистичної статті "Про націоналізм").

Микола Хвильовий був прихильником інноваційних підходів до формування української ідентичності. Він вважав, що Україна має

перетворитися з простого географічного поняття на ідею, яка об'єднує людей навколо нових цінностей. Це вимагало створення нової культури, вільної від примітивізму та провінційності, відкритої до світу. Хвильовий хотів, щоб українська культура могла запропонувати щось нове світові, тим самим сприяючи розвитку та становленню українського суспільства. Його промови та публіцистичні матеріали були спрямовані на збереження української ідентичності та адаптацію її до нових реалій сучасного світу [5, с. 33].

"Україна повинна стати не просто географічним поняттям, а й ідеєю, що об'єднує людей навколо нових цінностей." (з листа до М. Рильського)

"Нам потрібна нова українська культура, вільна від примітивізму та провінціалізму. Культура, яка буде відкрита до світу і здатна запропонувати йому щось нове." (з виступу на літературному вечорі)

Дмитро Чижевський був переконаний у винятковості української філософської традиції, яка відрізняється від західноєвропейської. Він вважав, що українська філософія має свої особливості, пов'язані з релігією, культурою та політикою країни. У своїх дослідженнях він ретельно вивчав зв'язок української філософії з православ'ям, розглядаючи вплив церковних ідей на формування української філософської думки. Чижевський підкреслював роль православних богословів і філософів у становленні та розвитку української філософської школи, вважаючи їх важливими постатями в інтелектуальному житті країни [8, с. 56].

"Українська філософія не є простою копією західноєвропейської. Вона має власні особливості, які роблять її цікавою та цінною." (з праці "Історія української філософії"). "Українські філософи завжди прагнули до пошуку сенсу життя та місця людини у світі. Їхні твори можуть багато чого дати сучасному читачеві." (з лекції "Українська філософія: проблеми та перспективи")

Чижевський розглядав православ'я як один з ключових чинників, що вплинув на українську філософську думку та формування її основних принципів. Він підкреслював, що православна традиція зробила значний внесок у розвиток української культури, відображений у філософських концепціях та ідеях вітчизняних мислителів.

«З цієї точки зору цілком зрозуміло, як вирішувати питання про співвідношення між нацією і людством, між національним і загальнолюдським, оскільки кожна нація є лише обмеженим і одностороннім об'явленням людського ідеалу. Але тільки в цих обмежених і односторонніх реалізаціях є живим універсальний людський ідеал. Тому саме у своїй своєрідній неповторності, у своїй "однобічності" та обмеженості кожна нація має вічне, універсальне значення. Як живі, різноманітні людські індивіди в суспільстві, так специфічні, різноманітні нації об'єднані в людство. Тільки через них і в них можливе людство. Саме тому романтичний погляд на націю не веде до національної винятковості та національної сліпоти» (з праці нариси з історії філософії в Україні) [6, с. 12].

Чижевський вважав, що розуміння впливу православ'я на українську філософську думку є ключовим для розуміння сутності та особливостей

української філософської традиції. Його дослідження спрямоване на вивчення цих аспектів та розкриття їх значення для розуміння історії та розвитку української філософії. "Православ'я відіграло значну роль у формуванні української свідомості, і це, безумовно, відбилося на українській філософії." (з праці "Українська релігійна філософія"). "Українські філософи-богослови внесли значний вклад у розвиток світової філософської думки." (з статті "Українська філософія та світова культура") [4, с. 180].

Шлемкевич глибоко досліджував духовні аспекти української культури та вплив православ'я на формування національної ідентичності. Він підкреслював, що християнські цінності і традиції пронизують усі сфери життя українського народу, визначаючи його спосіб мислення, моральність та світогляд. "Українська культура ґрунтується на християнських цінностях любові, добра та справедливості." (з праці "Український дух"). Шлемкевич розглядав християнство як один із ключових елементів, що вплинув на український характер, надаючи йому особливі риси терплячості, духовної смиренності, співчуття та прагнення до справедливості. Його дослідження спрямовані на розкриття важливості релігійних цінностей для формування української ідентичності та розвитку української культури. Шлемкевич вважав, що збереження та розвиток християнських цінностей є важливим завданням для українського суспільства, оскільки вони сприяють побудові морального та етичного фундаменту для подальшого розвитку. Його дослідження розкривають глибинні зв'язки між релігією, культурою та національною самосвідомістю українського народу. Шлемкевич акцентував увагу на значенні релігійних цінностей як основи для формування і розвитку національної ідентичності, що підкреслює актуальність його праць у контексті сучасної української культури та суспільства [7, с. 27]. "Християнство зробило український народ більш терплячим, смиренным та співчутливим." (з праці "Українська душа"). "Українці завжди прагнули до справедливості та прагнули жити у злагоді з іншими народами." (з статті "Український народ: його цінності та прагнення").

Ці приклади та цитати з праць М. Хвильового, Д. Чижевського та М. Шлемкевича свідчать про те, що українські філософи глибоко й ґрунтовно досліджували зв'язок між філософією та національністю. Їхні роботи дають нам унікальну можливість зрозуміти особливості української національної ідентичності та її місце у світовому контексті.

Висновки. Українські філософи та письменники розглядали проблему філософії та національності як ключовий аспект національного відродження та самоідентифікації українського народу. Їхні висловлювання про роль мови, культури, традицій, релігії демонструють розмаїття підходів до розуміння національного самовизначення. Михайло Максимович та В'ячеслав Липинський наголошували на важливості української мови, культури та історії як головних складових національної ідентичності. Вони вважали, що збереження і розвиток цих елементів сприяють формуванню національної свідомості та зміцненню державності. Микола Хвильовий та Дмитро Чижевський, у свою чергу, наголошували на необхідності переосмислення традицій та пошуку нових

шляхів для українського народу. Вони закликали відмовитися від застарілих стереотипів і творити сучасну, вільну культуру, яка б відображала сучасні реалії та потреби українського суспільства. Микола Шлемкевич підкреслив роль православ'я у формуванні української духовності та ідентичності. Він вважав, що збереження і розвиток християнських цінностей допоможе побудувати моральний фундамент українського суспільства.

Всі ці філософи зробили значний внесок у розуміння філософії та національності, висвітлюючи різні аспекти цих питань та вказуючи на їх важливість для розвитку української культури та суспільства. Їхні думки та ідеї залишаються актуальними і сьогодні, спонукаючи до подальших досліджень та дискусій у контексті сучасних реалій та викликів.

Список використаних джерел

1. "Дні науки філософського факультету – 2013", Міжн. наук. конф. (2013 ; Київ). Міжнародна наукова конференція. редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2013. Ч. 2. 299 с.
2. Макарець О. До питання про національне в філософії. Вісник Львівського університету. Серія: філос. науки, 2001. Вип. 3. С. 89–97.
3. Москалець В. Релігійність як риса українського національного характеру. Філософська і соціологічна думка, 1993. №. 1. С. 67–79.
4. Наумова Н. Релігійно-ціннісна проблематика в українській філософській думці. Історія релігій в Україні: [наук. щорічник. 2005 рік]. Львів : Логос, 2005. Кн. II. С. 179–183.
5. Проблема людини в українській філософії XVI–XVIII ст. Львів: Логос, 1998.
6. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. Прага: Укр. громад. вид. фонд, 1931.
7. Шлемкевич М. Загублена українська людина. К.: Фенікс, 1992.
8. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології. Мюнхен: Вид-во Укр. Вільн. Університету, 1993.
9. Максимович М. Киев явился градом великим... // Максимович М. Вибрані українознавчі твори. К.: Либідь, 1994. С. 3–396.

Чайка Анна Сергіївна - здобувачка 4 року навчання спеціальності 025 музичне мистецтво факультету музичної та хореографічної освіти

Науковий керівник – **Атаманюк Зоя Миколаївна**, доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

РОЗУМІННЯ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ

Соціалізація людини є фундаментальним процесом, через який індивіди набувають норм, цінностей і поведінки суспільства. Він відіграє вирішальну роль у формуванні індивідуальності, соціальних навичок і стосунків людини.

ГЕНОЦИД: МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
<i>Krokhmal Oleksandr</i>	67
NATIONAL MENTALITY: ONTOLOGICAL APPROACH	
<i>Куцак Елеонора, Петінова Оксана Борисівна</i>	69
ПІФАГОРІЙСЬКА МОДЕЛЬ СВІТУ	
<i>Лазько Антон Вікторович</i>	75
ЛЮДИНА В ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ	
<i>Муся Анастасія, Петінова Оксана Борисівна</i>	77
ФІЛОСОФІЯ ЦИФРОВОЇ ЛЮДИНИ ТА ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Начев Андрій Петрович</i>	79
ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ГЕНЕЗИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Окорокова Віра Вікторівна</i>	81
THE MAIN RISKS OF CYBERSOCIALIZATION OF MODERN THE YOUTH	
<i>Паїл Руслан Олексійович, Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	84
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ І РОЛЬ МАТЕРІАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Reutskyi Vasyl</i>	85
THE INFLUENCE OF THE FIRST FOUR PRESIDENTS OF UKRAINE ON THE AXIOSPHERE OF UKRAINIAN CULTURE	
<i>Семко Яна Сергіївна</i>	87
КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ	
<i>Солдатенко Олександр Ігорович</i>	89
ІНКЛЮЗІЯ В РАДІО ЯК ЧИННИК РІЗНОМАНІТНОСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ	
<i>Танасюк Дар'я, Петінова Оксана Борисівна</i>	94
ФІЛОСОФІЯ І НАЦІОНАЛЬНІСТЬ (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ ПРАЦЬ М. МАКСИМОВИЧА, В. ЛИПИНСЬКОГО, М. ХВИЛЬОВОГО, Д. ЧИЖЕВСЬКОГО, М. ШЛЕМКЕВИЧА)	
<i>Чайка Анна Сергіївна, Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	99
РОЗУМІННЯ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ	
<i>Шешеня Катерина, Петінова Оксана Борисівна</i>	103
ЩО ТАКЕ ПОСТУП? СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКА ТЕМАТИКА В ІВАНА ФРАНКА (НА ПРИКЛАДІ ВИБРАНИХ ТВОРІВ)	
<i>Усатюк Ігор Миколайович</i>	107
ЕВОЛЮЦІЯ РОЛІ ЛЮДИНИ В СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ	